

Beslutningsforslag nr. B 92. Fremsat den 20. januar 1987 af Rahbæk Møller (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Birthe Hansen (SF), Ole Henriksen (SF), Jes Lunde (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om øget anvendelse af udviklingskontrakter

Folketinget pålægger regeringen at sikre øget brug af udviklingskontrakter efter følgende principper:

1. Alle offentlige myndigheder bortset fra Forsvarsministeriet skal afsætte mindst 2 pct. af deres indkøbsbudget til udviklingskontrakter.
2. Derudover skal Teknologirådet i samarbejde med Miljøministeriet, Arbejdsministeriet og Kommunernes Landsforening udforme udviklingsopgaver vedrørende udvikling af renere teknologi og miljøforbedring, arbejdsmiljøforbedring og genbrug.
3. Udviklingskontrakterne udbydes af Teknologirådet til erhvervsvirksomheder, institutter under det teknologiske servicenet og offentlige forsknings- og udviklingsinstitutioner, idet der dog gives en fortrinstillig til samarbejdsprojekter, hvori indgår mindst én erhvervsvirksomhed.
4. Omkostningerne ved kontrakternes udførelse betales fuldt ud af den eller de bevilligende myndigheder. Til gengæld ejer de pågældende myndigheder alle patenter og andre rettigheder, der følger af udviklingsarbejdet.

Bemærkninger til forslaget

Det har længe været et problem for Danmarks udviklingsevne, at anvendelsen af udviklingskontrakter i forbindelse med offentlige indkøb og lignende har været betænkeligt nær nul.

Selv om Udviklingsfonden længe har haft mulighed for at bruge dette erhvervspolitiske instrument, har det kun været udnyttet i nogle få tilfælde, hvor en offentlig styrelse og en erhvervsvirksomhed på egen hånd har fundet sammen om et udviklingsarbejde.

Fra lande med en mere aktiv industripolitik ved man, at udviklingskontrakter er et meget nyttigt industripolitisk virkemiddel. Det er derfor meget tilfredsstillende, at den industripolitiske redegørelse indeholder et punkt herom. Forslagsstillerne kan i vid udstrækning tilslutte sig redegørelsens bemærkninger herom, herunder bemærkningen om, at den offentlige sektors efterspørgsel efter avancerede produkter og systemer giver en god basis for en produktudviklingsindsats i danske virksomheder, og konstateringen af, at den offentlige sektors avancerede efterspørgsel ikke hidtil har spillet en så afgørende rolle for teknologiudviklingen, som man kunne forvente at der kunne opnås med en så udbygget og avanceret offentlig sektor som den, der er i Danmark.

Forslagsstillerne kan dog ikke tilslutte sig de forslag til praktisk anvendelse af udviklingskontrakter, som er indeholdt i redegørelsen. De bygger i alt for høj grad på tilskudsmodellen.

En af årsagerne til den alt for lille forsknings- og udviklingsindsats i erhvervslivet er erhvervsstrukturen. Langt de fleste danske virksomheder er ganske enkelt for små til at have selvstændige og selv bærende udviklingsafdelinger. Omvendt opnår man ikke den ønskede forøgelse af forskningen og udviklingen, medmindre disse virksomheder kommer med i udviklingen. Det kan kun ske ved et intensiveret samarbejde mellem virksomhederne indbyrdes og især mellem virksomheder og institutter i det teknologiske servicenet.

Det må være et væsentligt formål med industripolitikken at fremme et sådant samarbejde og dermed sikre udviklingsevnen i store dele af erhvervs-

livet. Her er den præcise udformning af de konkrete ordninger ganske afgørende. Hvis staten primært lokker med en pose penge til de firmaer, der vil udvikle sig, skabes der konkurrence mellem virksomhederne om at få pengene. Hvis man derimod udbyder en opgave til at blive løst mod betaling, skabes der samarbejde. Navnlig vil udviklingsmedarbejdere, der er ansat i virksomheder, hvor der kun er ansat 1 eller 2 af sådanne medarbejdere, naturligt se sig om efter samarbejdspartnere i andre virksomheder eller i de teknologiske institutter eller ATV-institutterne med henblik på at danne en gruppe, der er stor nok til at kunne løse opgaven, og hvis medlemmer supplerer hinandens viden.

Det foreslås derfor, at udviklingskontrakter udformes således, at det er Teknologirådet, der i samarbejde med andre myndigheder udformer opgaven, betaler for dens udførelse og dermed også naturligt ejer de rettigheder, der følger heraf.

Incitamentet for virksomhederne til at påtage sig en andel af en sådan opgave er stor. Ud over selve fordelene ved at få en kontrakt er der tale om et arbejde, der vil give virksomheden et teknologisk løft betalt af skatteydermidler. Dertil kommer, at når der senere bliver tale om at udbyde de udviklede produkter til produktion, vil de involverede virksomheder have en klar fortrinsstilling til at få ordren.

Hensigten med det foreliggende beslutningsforslag er dels at sikre, at udviklingskontrakter udformes, så de nævnte ønskede virkninger opnås, dels at pålægge alle offentlige myndigheder og styrelser en egentlig pligt til at udbyde udviklingskontrakter.

Samtidig foreslås det, at myndigheden i denne henseende overgår til Teknologirådet, og at Udviklingsfonden bliver et organ under Teknologirådet i overensstemmelse med den reorganisering af Teknologirådet og Teknologistyrelsen, der i øvrigt finder sted.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad 1

Det foreslås, at alle offentlige myndigheder og styrelser pålægges en egentlig pligt til at udbyde udviklingskontrakter. Der er enkelte styrelser, der allerede har gjort det, men det er alt for få. Den industripolitiske redegørelse åbner mulighed for, at Udviklingsfonden kan betale op til 50 pct. af udgifterne for at øge styrelsernes incitament. Dette er næppe tilstrækkeligt, og derfor foreslås en pligt.

Der er naturligvis stor variation i behovet for udviklingskontrakter i forbindelse med offentlige indkøb. Derfor bør Teknologirådet i samarbejde med de relevante myndigheder foretage en nærmere afgrænsning af, hvad der i denne forbindelse forstås ved en offentlig myndighed, så det sikres, at alle enheder er store nok til, at der inden for de enkelte områder vil være tilstrækkeligt med opgaver, hvor udviklingskontrakter er mulige og ønskelige. De nævnte 2 pct. skal i denne forbindelse forstås som et minimum. Hvor udviklingsbehovet er særlig stort, kan der aftales en større procentdel. Den i redegørelsen foreslåede mulighed for, at Udviklingsfonden (Teknologirådet) går ind med 50 pct., foreslås bibeholdt, så der kan blive tale om en fordobling af de midler, som den pågældende myndighed selv afsætter.

I mange tilfælde vil det være naturligt, at en række myndigheder går sammen om fælles udviklingskontrakter, f.eks. hele centraladministrationen i forbindelse med køb af edb-udstyr.

Der er her et særligt behov for at udvikle skærmterminaler m.v., der sikrer det bedst mulige arbejdsmiljø. For tiden sker der betydelige forringelser på dette område, fordi USA er så dominerende som leverandørland, og dér er der ikke tradition for, at medarbejdere stiller store krav til udformningen af deres arbejdspladser. Også udvikling af elektronisk kontorudstyr, der er specielt indrettet på medarbejderstyrede arbejdspladser, kan være interessante både ud fra en velfærdsbetragtning og en nicheeksportbetragtning. I de tilfælde, hvor der alene er udenlandske virksomheder på markedet, kunne der stilles betingelser om dansk medproduktion ved ordreafgivelse som følge af en udviklingskontrakt.

I den industripolitiske redegørelse åbnes der mulighed for, at den udbydende myndighed selv kan lade medarbejdere indgå i udviklingsarbejdet og eventuelt få støtte hertil fra Udviklingsfonden (Teknologirådet). Det foreslås ikke at begrænse denne mulighed.

Ad 2

Udviklingsopgaver, der er egnede til at blive udført ved hjælp af udviklingskontrakter, er langt fra begrænsede til offentlige indkøb. Også i forbindelse med andre højt prioriterede udviklingsområder kan udviklingskontrakter være et brugeligt instrument. Her kan nævnes miljø, arbejdsmiljø, genbrug, men denne opremsning bør ikke anses for udtømmende. F.eks. ville det være helt relevant i forbindelse med et udviklingsprogram for ældre og handicappede teknologi at udbyde udviklingskontrakter.

I mange tilfælde vil der være behov for mere grundlæggende forskning, før der kan være tale om egentlig produktudvikling ved hjælp af udviklingskontrakter.

Derfor bør Teknologirådet have mulighed for at gå tidligere ind i udviklingsfasen, end det hidtil har været tilfældet. I det nuværende system er der et klart hul mellem de rene forskningsopgaver, som forskningsrådene kan finansiere, og de rene udviklingsopgaver, som Teknologirådet kan gå ind i. Det vil være hensigtsmæssigt at lukke hullet fra begge sider, så forskningsrådene får mulighed for at følge videnskabelige projekter lidt længere frem mod et producerbart produkt, og omvendt således at Teknologirådet får mulighed for at gå ind i en tidligere fase.

Ad 3

Som nævnt i de generelle bemærkninger ligger der en vigtig opgave i at højne udviklingsniveauet i små og mellemstore virksomheder. Dette betyder naturligvis ikke, at større virksomheder skal afskæres fra at få udviklingskontrakter, men under i øvrigt lige forhold vil det være naturligt at foretrække projekter, der indebærer et samarbejde mellem f.eks. en erhvervsvirksomhed og et teknologisk institut eller et ATV-institut.

Ad 4

Selv om det i sig selv er naturligt, at licensindtægter og lignende fra skatteyderfinansieret udviklingsarbejde tilfalder det offentlige, er dette ikke hovedargumentet for den foreslåede ordning. En vigtigere grund er, at den klarere definition af opgavefordeling m.v. indebærer en række praktiske fordele som beskrevet i de generelle bemærkninger. Det skal tilføjes, at det er denne form, der benyttes i lande med en egentlig industripolitik som f.eks. i Japan, hvilket næppe er uden sammenhæng med deres større succes på det industripolitiske område.